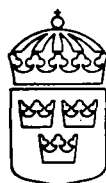

Socialutskottets yttrande

1987/88:6 y

om länsstyrelsernas sociala funktioner

SoU
1987/88:6 y

Till bostadsutskottet

Bostadsutskottet har berett socialutskottet tillfälle att yttra sig över en till bostadsutskottet hänvisad motion som rör länsstyrelsernas sociala funktioner. Det gäller motion 1987/88:Bo303 av Birthe Sörestedt och Grethe Lundblad (båda s).

Utskottet

Bakgrund

Enligt 68 § socialtjänstlagen skall länsstyrelsen inom länet följa socialnämndernas tillämpning av lagen, informera och ge råd till allmänheten i frågor som rör socialtjänsten, biträda socialnämnderna med råd i deras verksamhet, främja samverkan på socialtjänstens område mellan kommunerna och andra samhällsorgan samt även i övrigt se till att socialnämnderna fullgör sina uppgifter på ett ändamålsenligt sätt. Enligt samma bestämmelse står hem för vård eller boende under länsstyrelsens tillsyn.

I samband med socialtjänstreformen beslöt riksdagen år 1980 bl.a. att socialkonsulentorganisationen skulle upphöra och att sociala enheter skulle tillskapas vid länsstyrelserna (prop. 1979/80:6, SoU 1979/80:45). De sociala enheterna skall utföra länsstyrelsens tillsynsarbete rörande socialtjänsten. Fr.o.m. den 1 januari 1984 har den sociala funktionen också ansvaret för utredning och ansökan till länsrätten i LVM-ärenden, dvs. ärenden om vård utan samtycke av vuxna missbrukare. I sådana ärenden är länsstyrelsen också part i länsrätten.

Den sociala funktionen utgör organisatoriskt en av tre huvudfunktioner inom länsstyrelsens allmänna enhet. I Stockholms län finns en social enhet inom förvaltningsavdelningen.

Tidigare riksdagsbehandling

Bostadsutskottet avstyrkte i betänkande BoU 1984/85:21 (s. 8–9) en motion [motion 1130 (s)] i vilken begärdes en utvärdering av arbetssituationen vid de sociala funktionerna och en analys av vilka förändringar som behövs för att socialtjänstens intentioner skall uppfyllas på regional nivå. Med hänvisning till då pågående översyn inom alkohollagstiftningens område, till att nya

uppgifter tillförts den sociala funktionen sedan dess tillkomst och till den korta tid som funktionerna varit i bruk var bostadsutskottet inte berett att vid denna tidpunkt förorda en utvärdering. Utskottet förutsatte emellertid att regeringen med uppmärksamhet följer utvecklingen och om så visar sig erforderligt för riksdagen redovisar förslag till förändringar i frågan.

Utredningsarbete

Riksrevisionsverket (RRV) publicerade år 1985 revisionsrapporten (Dnr 1985:300) Socialtjänstens institutioner. En granskning av den statliga regleringen och tillsynen. RRV anser att länsstyrelsernas tillsyn av de sociala institutionerna inte kan anses motsvara socialtjänstlagens intentioner. Enligt RRV har hanteringen av enskilda ärenden och socialrättsliga spörsmål fått ökat utrymme i den sociala funktionens arbete. Om än förenklat kan man, enligt RRV, tala om den sociala funktionen som en "regional socialbyrå". RRV ifrågasätter bl.a. länsstyrelsens uppdrag som utredande instans i ärenden där kontakt regelmässigt tas med den enskilde, såsom i LVM-ärenden. Förhållandena aktualiserar enligt RRV:s mening en översyn av länsstyrelsens sociala funktion (s. 61).

Regeringen har år 1986 givit f.d. landshövdingen Osborne Bartley uppdraget att se över länsstyrelsens sociala funktion; dess arbetssätt, arbetsformer och organisatoriska tillhörighet. Uppdraget beräknas bli klart under hösten 1988.

Socialberedningen har i betänkandet (SOU 1987:22) Missbrukarna, Socialtjänsten. Tvånget föreslagit en förändrad ordning vad gäller utredningsarbetet i LVM-ärenden. Socialberedningen (s. 296) konstaterar bl.a. att länsstyrelsen i många fall gör en egen utredning i LVM-ärenden trots att socialnämnden tidigare har utrett samma sak. Enligt socialberedningens mening bör socialnämnden utföra den egentliga LVM-utredningen för länsstyrelsens räkning. Beredningen föreslår att ansvaret för utredning och ansökan fortfarande skall ligga hos länsstyrelsen. Däremot bör enligt beredningen själva utredningsarbetet utföras av socialnämnden. Genom en sådan ordning kan den sociala funktionen vid länsstyrelsen avlastas utredningsresurser som i stället kan ägnas det övergripande tillsynsarbetet, framhåller socialberedningen.

I en reservation (s. 399) föreslår en minoritet av beredningen (m, fp och c) att länsstyrelsen skall befrias från hanteringen av individuella LVM-ärenden och att i stället socialnämnden skall svara för utredning och ansökan till länsrätten. Enligt reservanterna skall länsstyrelsen biträda med råd till socialnämnden om så behövs och som tillsynsorgan övervaka socialnämndens handläggning.

Socialberedningens betänkande bereds för närvarande i socialdepartementet. En proposition om LVM har aviserats till slutet av mars 1988.

Motionen

I motion 1987/88:Bo303 (s) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av ett förslag som innebär att länsstyrelsernas sociala funktioner blir självständiga enheter som

får tillfredsställande möjligheter att fylla sina lagenliga uppgifter gällande tillsyns- och utvecklingsverksamhet inom samhällets socialtjänst. Motionärerna anför att det krävs viss styrning om socialtjänsten skall leva upp till de riktmärken som socialtjänstlagen ger uttryck för. På grund av en ökad arbetsbelastning har ambitionsnivån hos länsstyrelsens sociala funktion fått sänkas betydligt när det gäller den övergripande tillsyns- och utvecklingsverksamheten samt medverkan i samhällsplaneringen. Enligt motionärerna måste detta leda till förändringar så att den sociala funktionen återfår sin givna plats i socialtjänstens utvecklingsarbete och som tillsynsmyndighet.

Utskottets överväganden

Länsstyrelsens sociala funktion har bl.a. uppgiften att utöva tillsyn över socialtjänsten i länet. Vid tillkomsten av socialtjänstlagen framhölls särskilt (prop. 1979/80:1 s. 465) att tillsynen är en viktig del av den sociala funktionens arbete och att detta bör ha sin huvudsakliga inriktning på att följa och medverka till att socialtjänsten utvecklas på ett ändamålsenligt sätt i enlighet med lagstiftningens intentioner. Tillsynen borde också inriktas på en bevakning av att kommunernas egentillsyn fungerar (prop. 1979/80:6, s. 120). Socialutskottet framhöll att länsstyrelsen förutsattes bedriva en tillsyn som ger god överblick över och insyn i institutionsvården (SoU 1979/80:44 s. 87).

Socialutskottet kan nu konstatera att hantering av enskilda ärenden har fått ökat utrymme i den sociala funktionens arbete och att detta kan ha påverkat funktionernas övriga arbetsuppgifter. Utskottet delar motionärernas uppfattning att länsstyrelsens sociala funktion måste få möjlighet att fullgöra sina åligganden vad gäller tillsyn och utveckling av socialtjänsten. Det är angeläget att det på regional nivå sker en bevakning av att socialtjänstreformens principer för socialtjänstens insatser för enskilda och familjer följs. Länsstyrelsens sociala enhet bör utöver handläggningen av LVM-ärenden också utöva rådgivande verksamhet gentemot kommunernas socialnämnder, hålla tillsynen av sociala institutioner och tillse att socialtjänstlagens grundläggande intentioner genomförs. En viktig uppgift därvidlag är socialtjänstlagens bestämmelser om socialnämndens medverkan vid samhällsplaneringen.

Utskottet konstaterar emellertid att de frågor som aktualiseras i motionen redan är föremål för överväganden. En utredning om den sociala funktionens arbetssätt, arbetsformer och organisatoriska tillhörighet beräknas bli klar under hösten 1988. Frågan om den sociala funktionens arbetsuppgifter berörs även av socialberedningens förslag till ny lag om tvångsvård av vuxna missbrukare, vilket för närvarande bereds inom regeringskansliet. Enligt socialutskottets mening bör resultatet av det nu nämnda arbetet avvaktas. Utskottet avstyrker därför motion Bo303 (s).

Stockholm den 22 mars 1988

SoU 1987/88:6 y

På socialutskottets vägnar

Evert Svensson

Närvarande: Evert Svensson (s), John Johnsson (s), Göte Jonsson (m), Ulla Tillander (c), Anita Persson (s), Blenda Littmarck (m), Gunnar Ström (s), Aina Westin (s), Per Arne Aglert (fp), Ann-Cathrine Haglund (m), Rosa Östh (c), Inga Lantz (vpk), Ivar Nordberg (s), Erik Janson (s) och Ingrid Ronne-Björkqvist (fp).